

Waarom
DUBBELTJES
zo moeilijk
KWARTJES
worden



krijgen voorgelegd waarin iemand grote dingen meemaakt – zoals worden toegelaten tot een medische studie, ontslag krijgen of te dik zijn – schrijven deze mensen die gebeurtenissen vaker toe aan mazzel of pech dan aan factoren die ze zélf in de hand hebben, zoals hard werken, slecht functioneren of overmatig eten. Dat machteloze gevoel maakt minder ambitieus in studie en werk.

Mensen die zichzelf als onderdeel van de midden- of bovenklasse zien, zien die ‘grote dingen’ juist als persoonlijke verdiensten of fouten. Manstead zegt het zo: ‘Mensen die onder gunstiger omstandigheden opgroeien, ervaren meer controle over hun omgeving en zien het vooral als uitdaging zichzelf zo goed mogelijk te ontplooien en te manifesteren.’

ANDERE WAARDEN

De meeste hogeronderwijsinstellingen sluiten zonder het te beseffen naadloos aan bij deze ‘welvarende’ levensinstelling, blijkt uit een uitgebreide inventarisatie. Amerikaanse universiteitsdecanen noemden daarin zelfontplooiing en individuele ontwikkeling de belangrijkste leerdoelen voor studenten. Ambities waar studenten uit een welvend milieu zich feilloos in herkennen. Maar studenten die opgroeiden in gezinnen met een laag inkomen hebben vaak heel andere waarden meegekregen. Manstead: ‘Ze zijn minder individualistisch, minder egoïstisch, gevoeliger voor de behoeften en gevoelens van anderen, en eerder geneigd aan die behoeften tegemoet te komen, blijkt uit verschillende onderzoeken. Ze zijn vrijgevier en eerder geneigd te delen. Ze weten immers wat het betekent om behoeftig te zijn.’ Mensen die minder buffer hebben om tegenslagen het hoofd te bieden, zijn meer aangewezen op anderen. Die afhankelijkheid resulteert in goede sociale voelsprietten, aldus Manstead. Ze zoeken bijvoorbeeld meer oogcontact in gesprek en bieden meer non-verbale bevestiging, zoals instemmend knikken.

AFHAKERS

De waarden die aansluiten bij de leefwereld en behoeften van studenten uit

de lagere klassen, zoals samenwerken of iets terug kunnen doen voor de gemeenschap, worden niet uitgedragen in het hoger onderwijs. Manstead: ‘Jongeren zoeken een plek waar ze zich thuis voelen als ze zich oriënteren op een vervolgopleiding. Het gevolg van de individualistische mentaliteit op universiteiten is dat studenten uit lagere klassen zich daarin niet herkennen. En dus zijn ze minder geneigd zich in te schrijven of haken ze eerder af.’

De psychische verschillen tussen kinderen uit welvarender en minder welvarende milieus zijn generaliserend; er bestaan natuurlijk legio individuele uitzonderingen. Zo betekent een hoger

zichten benutten om meer aan te sluiten bij de waarden van jongeren uit minder welvarende gezinnen. Bijvoorbeeld door in hun promotiemateriaal te laten zien dat alumni ook als huisarts, welzijnswerker of docent aan de slag gaan: posities waarin zij iets teruggeven aan de gemeenschap.

Ook kunnen ze andere rolmodellen in de schijnwerpers zetten, zoals mensen die als eerste uit hun familie zijn gaan studeren. Manstead: ‘Dat zorgt ervoor dat nieuwe eerste-generatiestudenten zich herkennen in de waarden en sfeer op de universiteit en zichzelf daar beter kunnen voorstellen.’

En ook wanneer studenten eenmaal

Wie opgroeit met geldzorgen denkt niet in kansen

opleidingsniveau natuurlijk lang niet altijd een beter inkomen – denk maar aan alle goed geschoolde zzp’ers en flexwerkers die te weinig werk hebben. Toch is het belangrijk de globale verschillen te erkennen, meent Manstead, vooral omdat ze zoveel invloed hebben op de toegankelijkheid van hoger onderwijs voor iedereen. Manstead: ‘Onderwijs is juist dé weg die kan leiden tot een kansrijker toekomst.’

INZICHTEN GEBRUIKEN

Met de inzichten in ‘de psychologie van klassen’ is het misschien mogelijk om de kansen eerlijker te verdelen en meer jongeren de mogelijkheid te geven om ambitieuze toekomstplannen na te streven. Als belangrijkste sleutel daartoe noemt Manstead maatschappelijke factoren: het tegengaan van financiële onzekerheid, een progressiever belastingstelsel, zodat een sterk sociaal vangnet meer mensen helpt opgroeien in een wereld die ze als veilige, kansrijke plek ervaren.

Onderwijsinstellingen kunnen de in-

staan ingeschreven op de universiteit of hogeschool kan die instelling waakzaam zijn op een mogelijk identiteitsconflict. Door eerste-generatiestudenten wat op weg helpen in gesprekken over bijvoorbeeld onzekerheid en uit te leggen dat dit heel normaal is aan het begin van een studie, kunnen mentoren voorkomen dat ze zichzelf wijsmaken dat ze niet op de universiteit thuishoren. Ook op een andere manier kunnen onderwijsinstellingen hun leerlingen stimuleren. Uit experimenten waarbij eerste-generatiestudenten leerden hun anders-zijn juist als kracht te gaan zien, blijkt namelijk dat dit een positieve invloed had op hun cijfers. //

Bronnen o.a.: A. Manstead, *The psychology of social class; how socioeconomic status impacts thought, feelings, and behaviour*, *British Journal of Social Psychology*, 2018 / A. Dittmann and N. Stephens, *Interventions aimed at closing the social class achievement gap; changing individuals, structures, and construals*, *Current Opinion in Psychology*, 2017 / CBS, *Schoolloopbanen naar onderwijsniveau ouders*, 2016